

Beslutsunderlag

Styrelsen 2022-02-04

Telefon: [031 64 74 00](tel:031647400)

Diarienummer 0068/16

Mejladress: mikael.sandstrom@gryaab.se

Handläggare: Mikael Sandström

Hemställan om kapacitetsutveckling av Ryaverket (Program Nya Rya) och dess finansiering

Förslag till beslut

I styrelsen för Gryaab AB:

1. Gryaabs styrelse tillstyrker att kommunfullmäktige, utifrån ökade miljökrav och delägarkommunernas befolkningstillväxt, beslutar om en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket (Program Nya Rya).
2. Gryaabs styrelse tillstyrker att kommunfullmäktige beslutar om förslaget till finansiering av kapacitetsutvecklingen av Ryaverket innebärandes att:
 - a) Nya Rya finansieras genom aktieägartillskott (nyemission) och extern upplåning
 - b) Varje ägarkommun delfinansierar investeringen med ett kapitaltillskott motsvarande 5 – 10 % beräknat utifrån kommunens ägarandel i Gryaab AB
 - c) Gryaabs externa upplåning sker genom Göteborgs stads koncernbank
3. Ärendet översänds till Stadshus för sammankallande av samråd i ägarrådet och för vidarebefordran till alla delägarkommuners kommunfullmäktige för ställningstagande.

Sammanfattning

Gryaab utreder en kapacitetsutveckling för Ryaverket, Program Nya Rya. Nya Rya omfattar en kapacitetsökning genom både nya anläggningsdelar på angränsande mark samt anpassningar i processen på dagens verk och planeras vara färdigställt 2036.

Behovet av att utveckla kapaciteten kommer både från en växande befolkning i delägarkommunerna och att Gryaab kommer få ökade miljökrav i framtiden.

Regionen har haft en kraftig befolkningsökning de senaste årtiondena och prognosen visar på en fortsatt befolkningstillväxt de kommande decennierna. Under 2021 har respektive ägarkommun tagit fram flödesprognoser utifrån befolkningsutveckling, klimatförändringar samt åtgärder på befintligt ledningssystem. Prognosen för befolkningstillväxten är en ökning med 56% från 2019 fram till 2055.

Vid årsskiftet till 2021 tog Gryaab ett nytt miljötillstånd i anspråk. Det omfattar något skärpta krav på utsläpp och nya krav i form av mängden utsläpp. Miljötillståndet sträcker sig till 2036, och anger tydliga förväntningar på strängare reningskrav därefter. Genom flera utredningsvillkor ställer Länsstyrelsen krav på Gryaab att redovisa hur en anläggning som klarar betydligt strängare krav efter år 2036 ska utformas. Bolagets riskanalys visar att Gryaab, med nuvarande anläggning, inte uppnår dessa krav.

För att kunna möta den växande befolkningen i ägarkommunerna och förväntade skärpta miljökrav krävs att Gryaabs ägare investerar i en kapacitetsutveckling av Ryaverket. Då arbetet med hur anläggningen ska designas är i ett mycket tidigt skede är uppskattningen av hur stor investeringen kommer att bli mycket osäker. I detta tidiga skede ges intervallet mellan 4 - 6 miljarder kronor. För att frågor kopplade till projektet ska kunna genomföras i tid är det viktigt att samtliga delägares kommunfullmäktige tagit ställning till behovet av en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket och hur finansieringen ska ske. Genom ett sådant ställningstagande ges styrelsen möjlighet att fatta beslut, såsom t.ex. mindre investeringsbeslut, som ligger inom ramen för en fortsatt kapacitetsutveckling av Nya Rya.

Den stabilitet som bolaget förväntas bygga upp under de kommande tio åren genom obeskattade reserver, kommer, på grund av ökade upplåningskostnader, att reduceras fram till att Nya Rya färdigställs år 2036. Efter färdigställande av Nya Rya ökar de årliga kapitalkostnaderna med cirka 250 - 300 mkr. De sista av Gryaabs ekonomiska

reserver försvinner då helt och bolaget blir mycket sårbart för oplanerade kostnadsbelastningar. Risk finns för ett mer ryckigt avgiftsuttag för att i värsta fall undvika att bolaget tvingas upprätta kontrollbalansräkning. Förslaget är därför att finansieringen av Nya Rya till en mindre del utgörs av kapitaltillskott från ägarkommunerna och att den återstående finansieringen sker genom långfristig upplåning via Göteborgs stads koncernbank. Kapitaltillskottets storlek beräknas utifrån att det ska ge Gryaab en soliditet efter genomförd investering inom intervallet 5 - 10 %. För att möjliggöra detta krävs att varje delägarkommun gör ett, utifrån sin ägarandel i Gryaab AB kapitaltillskott motsvarande 5 - 10 % av investeringsvolymen.

Förslaget säkerställer inte bara finansieringsbehovet för Nya Rya utan är också en strategi för att ge Gryaab en långsiktigt hållbar ekonomisk stabilitet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Soliditet

Gryaabs soliditet låg per 2021-12-31 på 9 %. Gryaab ser utifrån sin ekonomiska riskbedömning inget behov av en betydligt högre soliditet. Samtidigt bedömer bolaget att en viss soliditet behövs för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och därigenom möjliggöra finansiell stabilitet över tid. Gryaab bedömer också att en viss soliditet skickar nödvändiga signaler till omvärlden i form av utländska såväl som inhemska entreprenörer och leverantörer vilka kan komma att vilja lämna anbud för genomförandet av Nya Rya.

Avgiftsutveckling

För 2022 uppgår Gryaabs avgiftsuttag till 333 mkr vilket motsvarar verksamhetens självkostnader. Efter färdigställande av Nya Rya ökar de årliga kapitalkostnaderna med cirka 250 - 300 mkr. Till detta ska läggas tillkommande verksamhets- och personalkostnader för den nya anläggningen. Det innebär att Gryaabs årliga kostnader förväntas öka till det dubbla. Avgiftsuttaget behöva därför också fördubblas, vilket omsatt i kostnad per innevånare leder till en ökning med ca en krona per innevånare och dygn.

Upplåning genom Gröna obligationer / taxonomi

Inom EU arbetar man med vad som kallas ”taxonomin”. Det beskrivs kortfattat så här på den svenska regeringens hemsida:

”Taxonomin är ett verktyg för att identifiera miljömässigt hållbara investeringar. Det är ett gemensamt klassificeringssystem för miljömässigt hållbara ekonomiska verksamheter, som syftar till att hjälpa investerare att identifiera och jämföra miljömässigt hållbara investeringar.

Taxonomin kommer sannolikt att få stor betydelse för möjligheterna till och kostnaderna för att låna pengar till klimatinvesteringar. Regelverket trädde i kraft från och med 1 januari 2022.

I nuläget är endast ett fåtal av Gryaabns investeringar klassade utifrån Göteborgs stads regelverk för ”Gröna obligationer”, vilket ger vissa räntekostnadsfördelar. Gryaab avser att aktivt bidra till att leva upp till taxonomins klassificeringsverk i syfte att vinna ytterligare räntekostnadsfördelar. I nuläget blir dock effekten, i form av en sänkt upplåningskostnad, kopplad till en hållbar investering hos Gryaab, utspädd bland övriga bolag som ingår i koncernkontosystemet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Gryaabns nuvarande miljötillståndet sträcker sig till 2036 och anger tydliga förväntningar på strängare reningskrav därefter. Kraven avser bland annat hur mycket fosfor, kväve och organisk substans (BOD) som får släppas ut med det behandlade avloppsvattnet.

Länsstyrelsens förväntningar på reningsvillor för BOD, kväve och fosfor är styrande för projekt Nya Rya tillsammans med dimensionerande inkommande flöden. Under projekttiden, år 2020-2036, kan eventuellt ytterligare reningskrav tillkomma, till exempel för läkemedel.

Projekt Nya Rya medför fortsatt hållbar avloppsrening i regionen efter 2036.

Bedömning ur social dimension

Genom en kapacitetsutveckling av Ryaverket möjliggörs för Gryaab att fortsätta ta emot spillvattnet från sina delägarkommuner. Det är i sin tur en förutsättning för att delägarkommunerna ska kunna bygga nya bostäder och öka infrastrukturen för att kunna möta den växande befolkningen.

Samverkan

Beslutet har behandlats på samverkansgruppsmöte den 28 januari och den 21 april 2022.

Gryaab har behandlat förutsättningarna till förslaget med Teknisk och ekonomisk delegation (TED) den 28 november 2021. TED ställde sig bakom förutsättningarna. TED behandlade utkastet till beslutsunderlaget på möte med TED den 28 januari 2022. TED beslutade att tillstyrka förslaget.

UTKAST

Ärendet

Ärendet avser hemställan om beslut avseende behovet av en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket och hur finansieringen av programmet ska ske. Ärendet är av principiell beskaffenhet. Kommunfullmäktige ska därför, efter samråd i ägarrådet och för Göteborgs Stads del yttrande i Stadshus ta ställning till frågorna.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

En investering i en kapacitetsutveckling av Gryaab, program Nya Rya, krävs utifrån både en växande befolkning och att Gryaab kommer få ökade miljökrav i framtiden. Regionen har haft en kraftig befolkningsökning de senaste årtiondena och prognosen visar på en fortsatt befolkningstillväxt de kommande decennierna. Under 2021 har respektive ägarkommun tagit fram flödesprognoser utifrån befolkningsutveckling, klimatförändringar samt åtgärder på befintligt ledningssystem. Prognosen för befolkningstillväxten är en ökning med 56% från 2019 fram till 2055. Dessutom förbereds för att möjliggöra en eventuell anslutning av ytterligare två kommuner till Gryaabs avloppsreningsverk.

Vid årsskiftet till 2021 tog Gryaab ett nytt miljötillstånd i anspråk. Det omfattar något skärpta krav på utsläpp och nya krav i form av mängden utsläpp. Miljötillståndet sträcker sig till 2036, och anger tydliga förväntningar på strängare reningskrav därefter. Genom flera utredningsvillkor ställer Länsstyrelsen krav på Gryaab att redovisa hur en anläggning som klarar betydligt strängare krav efter år 2036 ska utformas. Bolagets riskanalys visar att Gryaab, med nuvarande anläggning, inte uppnår dessa krav.

Program Nya Rya

För att kunna möta den växande befolkningen i ägarkommunerna och förväntade skärpta miljökrav krävs att Gryaabs ägare investerar i en kapacitetsutveckling av Ryaverket. Gryaab påbörjat en utredning av en kapacitetsutveckling för Ryaverket, Program Nya Rya. Nya Rya omfattar en kapacitetsökning genom både nya anläggningsdelar på angränsande mark samt anpassningar i processen på dagens verk och planeras vara färdigställt 2036 i nära anslutning till att det nya miljötillståndet tas i

anspråk. Då arbetet med hur anläggningen ska designas är i ett mycket tidigt skede är uppskattningen av hur stor investeringen kommer att bli mycket osäker. I detta tidiga skede ges intervallet mellan 4 - 6 miljarder kronor. För att utbyggnaden av Nya Rya projektet ska kunna genomföras i tid är det viktigt att samtliga delägares kommunfullmäktige tagit ställning till behovet av en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket och hur finansieringen ska ske. Genom ett sådant ställningstagande ges styrelsen möjlighet att fatta beslut, såsom t.ex. mindre investeringsbeslut, som ligger inom ramen för en fortsatt kapacitetsutveckling av Nya Rya.

En kombination av kapitaltillskott och lån

Gryaabs soliditet låg per 2021-12-31 på 9 %. Gryaab ser utifrån sin ekonomiska riskbedömning inget behov av en betydligt högre soliditet. Samtidigt bedömer bolaget att en viss soliditet behövs för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och därigenom möjliggöra finansiell stabilitet över tid. Den stabilitet som bolaget förväntas bygga upp under de kommande tio åren genom obeskattade reserver, kommer, på grund av ökade räntekostnader, att reduceras fram till att Nya Rya färdigställs år 2036. Efter färdigställande av Nya Rya ökar de årliga kapitalkostnaderna med cirka 250 - 300 mkr. De sista av Gryaabs ekonomiska reserver försvinner då helt och bolaget blir mycket sårbart för oplanerade kostnadsbelastningar. Risk finns för ett mer ryckigt avgiftsuttag för att i värsta fall undvika att bolaget tvingas upprätta kontrollbalansräkning. Förslaget är därför att finansieringen av Nya Rya till en mindre del utgörs av kapitaltillskott från ägarkommunerna och att den återstående finansieringen sker genom långfristig upplåning.

Kapitaltillskottets storlek beräknas utifrån att det ska ge Gryaab en soliditet efter genomförd investering inom intervallet 5 - 10 %. För att möjliggöra detta krävs att varje delägarkommun gör ett, utifrån sin ägarandel i bolaget kapitaltillskott motsvarande 5 - 10 % av investeringsvolymen. Resterande del, d.v.s. 90-95 % av investeringen kommer alltså att finansieras genom lån. Förslaget säkerställer inte bara finansieringsbehovet för Nya Rya utan är också en strategi för att ge Gryaab en långsiktigt hållbar ekonomisk stabilitet.

Extern upplåning sker genom Göteborgs stads koncernbank

Gryaab löser sedan ett flertal år tillbaka sin långfristiga kapitalförsörjning genom Göteborgs stads koncernbank. Gryaab ingår därmed i Göteborgs stads kommunkontosystem. Koncernbanken ansvarar för hela låneskuldens ränte- och finansieringsrisk. All upplåning och räntesäkring sker via koncernbanken. Reverser vid utlåning har ersatts med en kontolösning där bolagen drar sitt lånebehov direkt på koncernkontot. Samtliga låntagare får därmed samma ränte- och kapitalbindning.

Då koncernbankens portfölj består av ett stort antal lån och derivat med varierande förfallotid ges en trögrörlighet i portföljen som skapar förutsägbarhet och trögrörliga räntor jämfört med om Gryaab hade haft enstaka lån med risk för stor exponering vid låneförfallen. Gryaab bedömer också att ett fortsatt deltagande i Göteborgs Stads koncernkontosystem ger följande fördelar:

- Stort urval av finansieringsmöjligheter.
- Väl utspridda förfall minskar sårbarheten.
- Stora back-up faciliteter (kreditlöften för kristider) ger trygghet.
- Behöver inte låna upp i förväg utan drar bara på krediten när behov finns.
- Rating innebär tillgång till internationella finansmarknader.
- Finansiering genom gröna obligationer.
- Möjlighet till finansiering genom EU Green Bonds i framtiden (Taxonomi).

Utifrån den trygghet som ett deltagande i Göteborgs stads kommunkontosystem medför, ställer sig Gryaab positiv till att fortsätta lösa den långfristiga upplåningen via Göteborgs stads koncernbank.

Gryaab har behandlat förutsättningarna till förslaget med Teknisk och ekonomisk delegation (TED) den 28 november 2021. TED ställde sig bakom förutsättningarna. TED behandlade utkastet till beslutsunderlaget på möte med TED den 28 januari 2022. TED beslutade att tillstyrka förslaget.

Aktieägartillskott

Som angetts ovan är uppskattningen av hur stor investeringen kommer att bli mycket osäker. I detta tidiga skede uppskattas den till 4 - 6 miljarder kronor. Av tabellen

nedan framgår storleken på respektive kommuns aktieägartillskott vid investeringsnivåerna 4 och 6 miljarder kr och vid soliditetsnivåerna 5 respektive 10 %.

Självfinansieringsgrad vid olika investerings- och soliditetsnivåer

Kommun	Ägarandel	Antal aktier	Investerings-	Investerings-	A	A	B	B
			belopp mkr	belopp mkr	5 %	10 %	5 %	10 %
			A	B				
Ale kommun	3,3%	307	4 000	6 000	6,7	13,3	10,0	20,0
Bollebygds kommun	1,1%	104	4 000	6 000	2,3	4,5	3,4	6,8
Göteborgs kommun	70,6%	6 500	4 000	6 000	141,2	282,5	211,9	423,7
Härryda kommun	2,8%	256	4 000	6 000	5,6	11,1	8,3	16,7
Kungälv kommun	5,4%	498	4 000	6 000	10,8	21,6	16,2	32,5
Lerums kommun	4,7%	435	4 000	6 000	9,5	18,9	14,2	28,4
Mölnåls kommun	7,8%	720	4 000	6 000	15,6	31,3	23,5	46,9
Partille kommun	4,2%	384	4 000	6 000	8,3	16,7	12,5	25,9
Summa	100 %	9 204	4 000	6 000	200	400	300	600

Tidplan och beslutsprocess

Då utredningen av Program Nya Rya precis påbörjats är det svårt att överskåda alla beslut som kommer aktualiseras. Nedan anges de beslut som Gryaab planerar inom de närmaste åren.

Beslut om fortsatt kapacitetsutveckling och av finansieringsmodell för Nya Rya

Målsättningen är att samtliga delägarkommuners kommunfullmäktige ska ta ställning till en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket (Program Nya Rya) och föreslagen finansieringsmodell under 2022.

Investeringsbeslut

Efter att bolaget 2024-2025 avslutat pågående förstudie, blir det aktuellt för styrelsen att fatta ett investeringsbeslut avseende den fortsatta förprojekteringen.

Efter genomförd förprojektering, cirka 2027, då den samlade investeringsvolymen identifierats, behöver alla delägarkommuner fatta ett investeringsbeslut innan genomförandet av investeringen kan påbörjas.

Nyemission

Mellan år 2026-2028 behöver alla delägarkommuner fatta ett nytt beslut för att fastslå respektive kommuns kapitaltillskott.

Bedömning av ärendets principiella beskaffenhet

Ärendet avser beslut om ett projekt om fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket och finansieringen av ett framtida mycket betydande investeringsbeslut. Beslutet om finansieringen kommer att medföra en väsentlig påverkan på både bolagets och delägarkommunernas ekonomi då aktiekapitalet kommer att utökas genom en framtida nyemission. Gryaab bedömer därför att ärendet är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Bedömningen har gjorts med utgångspunkt i vad som står angivet om frågor av principiell beskaffenhet i Gryaabs ägardirektiv, Göteborgs Stadshus AB:s anvisningar för ärendeberedning och Göteborgs Stads riktlinjer för styrning, uppföljning och kontroll.

Bolagets bedömning

En investering i en kapacitetsutveckling av Gryaab, program Nya Rya, krävs utifrån både en växande befolkning och att Gryaab kommer få ökade miljökrav i framtiden. Bolagets riskanalys visar att Gryaab inte kommer att klara att uppnå förväntade framtida miljökrav med nuvarande anläggning.

Program Nya Rya beräknas i dagsläget till 4-6 miljarder. Gryaab har i dagsläget en soliditet på cirka 9 %. Gryaab ser utifrån sin ekonomiska riskbedömning inget behov av en betydligt högre soliditet. Samtidigt bedömer bolaget att en viss soliditet behövs för att ha handlingsberedskap mot oförutsedda händelser och därigenom möjliggöra finansiell stabilitet över tid. Efter färdigställandet av Nya Rya kommer de årliga kapitalkostnaderna öka med cirka 250 - 300 mkr och bolagets obeskattade reserver kommer att försvinna helt. För att undvika stora avvikelser i avgiftsuttaget och att ge Gryaab en långsiktigt hållbar ekonomisk stabilitet föreslås att finansieringen av Nya Rya till en mindre del utgörs av kapitaltillskott från ägarkommunerna och att den återstående finansieringen sker genom långfristig upplåning.

Kapitaltillskottets storlek beräknas utifrån att det ska ge Gryaab en soliditet efter genomförd investering inom intervallet 5 - 10 %. För att möjliggöra detta krävs att varje delägarkommun gör ett, utifrån sin ägarandel i bolaget kapitaltillskott motsvarande 5 - 10 % av investeringsvolymen.

Gryaab har i dagsläget hela sin långfristiga kapitalförsörjning genom Göteborgs Stads koncernbank. Utifrån den trygghet som ett deltagande i Göteborgs stads kommunkontosystem medför, ställer sig Gryaab positiv till att fortsätta lösa den långfristiga upplåningen på samma sätt.

Mot bakgrund av ovanstående ser Gryaab ett behov av om en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket. För att utbyggnaden av Nya Rya ska kunna genomföras i tid är det viktigt att samtliga delägares kommunfullmäktige tar ställning till behovet av en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket och hur finansieringen ska ske.

Styrelsen föreslås därför att tillstyrka att kommunfullmäktige, utifrån ökade miljökrav och delägarkommunernas befolkningstillväxt, beslutar om en fortsatt kapacitetsutveckling av Ryaverket (Program Nya Rya).

Styrelsen föreslås även att tillstyrka att kommunfullmäktige beslutar om förslaget till finansiering av kapacitetsutvecklingen av Ryaverket innebärandes att:

1. Nya Rya finansieras genom aktieägartillskott (nyemission) och extern upplåning

2. Varje ägarkommun delfinansierar investeringen med ett kapitaltillskott motsvarande 5 – 10 % beräknat utifrån kommunens ägarandel i Gryaab AB
3. Gryaabs externa upplåning sker genom Göteborgs stads koncernbank.

Ärendet ska samrådas i ägarrådet för att därefter vidarebefordras till alla delägarkommuners kommunfullmäktige för ställningstagande.